

למה 4 נכנסו לפרדס?

1. חגיגה דף יד/ב

תנו רבנן ארבעה נכנסו בפרדס ואלו הן בן עזאי ובן זומא אחר ורבי עקיבא אמר להם רבי עקיבא כשאתם מגיעין אצל אבני שיש טהור אל תאמרו מים מים משום שנאמר דובר שקרים לא יכון לנגד עיני בן עזאי הציץ ומת עליו הכתוב אומר יקר בעיני ה' המותה לחסידיו בן זומא הציץ ונפגע ועליו הכתוב אומר דבש מצאת אכול דייך פן תשבענו והקאתו אחר קיצץ בנטיעות רבי עקיבא יצא בשלום.

רש"י :

נכנסו לפרדס - עלו לרקיע על ידי שם .

תוספות

נכנסו לפרדס - כגון על ידי שם ולא עלו למעלה ממש אלא היה נראה להם כמו שעלו וכן פ"י בערוך.

רבנו חננאל על חגיגה דף יד/ב

... שהיו החכמים הראוין למדה הזו מתפללין ומנקיין עצמן מכל דבר טומאה וצמין ומטבליין ומטהרין והיו משתמשין בשמות וצופין בהיכלות ורואין [היאך] משמרות המלאכים במעמדם והיאך היכל אחרי היכל ולפני מהיכל.

רבנו חננאל (שם)

ואינם עולים בשמים אלא צופים ורואים באובנתא דליבא כאדם הרואה ומביט מתוך אספקלריא שאינה מאירה . ובן עזאי הציץ כלומר הוסיף להזכיר בשמות כדי להביט באספקלריא מאירה ומת.

2. רמב"ם הלכות יסודי התורה פרק ד

"אני אומר שאין ראוי לטייל ב'פרדס' אלא מי שנתמלא כריסו 'לחם ובשר', ולחם ובשר הוא לידע האסור והמותר וכיוצא בהם משאר המצוות.

2א. חגיגה דף יא/ב

אין דורשין בעריות לשלשה ולא במעשה בראשית לשנים ולא במרכבה ליחיד אלא אם כן היה חכם ומבין מדעתו.

3. ספר בניהו בן יהוידע על חגיגה דף יד/ב

נכנסו לפרדס שהוא פשט רמז דרש סוד... שארבעה חכמים אלו שהיו מופלגים בחכמה והיו צופים ברוח הקודש ובמעשה מרכבה, עלה בדעתם לתקן חטא פגם העצום של אדם הראשון

3א. ספר לשם שבו ואחלמה - ספר הדע"ה חלק ב - דרוש ד ענף כג סימן א שכתב:

הדי שנכנסו לפרדס ומבאר לנו כי היה כוונת אדם הראשון להוסיף שלימות בתיקון האצילות וכמו שאמר הכתוב שהקב"ה הניחו בגן עדן לעבדה ולשמרה ובזה עסק אדה"ר מתחילה.

4. ספר דעת תבונות - קכה - קלו

ותראי, כי גן עדן - מה שהיה הוא שיהיה - ודאי מקום דק ורוחני, ששם חונות הרוחות גם עתה; והתורה העידה על אדם שהיה שם, והיה אוכל ונהנה מן הפירות הצומחים שם. ואמנם כיון שהמקום אנו רואים שהוא עכשיו מדור לנשמות, צריך שהפירות שהיו שם לא היו דברים גשמיים וגסים, כמו שהם הפירות של העולם הזה, אלא יותר דקים מאד מאד, וכערך האויר לגבי העפר לפחות... ותראי, כי הגופניות של אדם הראשון קודם חטאו היה בערך הרוחניות אשר לו עתה.

4א. ספר חדושי אגדות חלק שלישי עמוד קד - מסכת בבא בתרא

...אין אדם בעולם אשר לו חכמה ותבונה יאמר כי היו פירות גן עדן כמו הפירות שהם אצלינו שאין הגן עדן נושא לדברים אלו שהם אצלינו שלא היה נקרא גן עדן וכן לא היו מתחייבים מן (ה)פירות גן עדן מה שהיה מחייב שהאוכל מעץ הדעת יודע בין טוב ובין רע והאוכל מעץ החיים חי לעולם, אם כן אי אפשר כי הפירות גן עדן היו חמריים רק היו בלתי חמריים, וכן בעצמו הלוייתן ובהמות בהררי אלף, והאכילה בהם כמו אכילה שהוא בפירות גן עדן קודם שחטא האדם.

3ב. הרב שם טוב גפן—"הממדים" עמ' 238

בששת ימי הבריא, שצורות הזמן והמקום לא היו על אותו האופן שהננו מכירים אותו עתה, אז גם הברואים כולם לא היו מתגלים באותו האופן שהם מתגלים עתה. ולפי שהברואים בצורותיהם העתיות הננו קורים אותם בשם "גשמים", עלינו על כן, לקרוא את הברואים בצורותיהם שהיו להם בששת ימי הבריא בשם "רוחניים" כלומר, שאין לנו, עתה, כל מושג מהם, על דרך האמת. והם מתראים, עתה, בעינינו כמו סתרי פליאות נשגבות. וכפי המבטא של סיפור מעשה בראשית שבתורתנו, המצב הזה הוא מצב האדם הראשון בגן עדן.

ג. הרמב"ן תורת האדם שער הגמול

הגן והעדן התחתונים הן ציורין לסודות העליונים, והדברים ההם העליונים הרמוזים באלו גם כן נקראין גן ועדן שאלו התחתונים מהם תופסין השם הזה, כיצד יש בעליונים השגה שנקראת בדברי רבותינו ברמז גן, והשגה למעלה ממנה שהיא הנקראת "עדן" והוא הנקרא צרור החיים.

5. מדרש רבה בראשית פרשה ח פסקה י

(י) אמר רבי הושעיא בשעה שברא הקב"ה אדם הראשון טעו מלאכי השרת ובקשו לומר לפניו קדוש משל למלך ואפרכוס שהיו בקרונין והיו בני המדינה מבקשין לומר למלך דומינו ולא היו יודעין איזהו מה עשה המלך דחפו והוציאו חוץ לקרונין וידעו הכל שהוא איפרכוס כך בשעה שברא הקב"ה את אדם הראשון טעו בו מלאכי השרת ובקשו לומר לפניו קדוש מה עשה הקדוש ב"ה הפיל עליו תרדמה וידעו הכל שהוא אדם הדא הוא דכתיב (ישעיה ב) חדלו לכם מן האדם אשר נשמה באפו כי במה נחשב הוא :

5א. ילקוט שמעוני תהלים - פרק צג - רמז תתמוז

כיון שנברא אדם קם על רגליו והיה מתואר בדמות אלהים והיה קומתו מן המזרח למערב וראו אותו כל הבריות ונתיראו מלפניו סבורים שהוא בוראם ובאו להשתחוות לו אמר להם מה אתם באים להשתחוות לי בואו אני ואתם ונלביש גאות ועוז ונמליך עלינו למי שבראנו, באותה שעה פתח אדם את פיו וענו כל הבריות אחריו ה' מלך גאות לבש.

5. רש"י תהילים פרק כט פסוק ד

(ד) קול ה' בכח - ... והאלהים יענו בקול (שמות י"ט) בקולו של משה.